

СТАНОВИЩЕ

Изготвено от проф. д-р Станислава Йорданова Стоянова, Катедра Психология, ЮЗУ
„Неофит Рилски“

Относно дисертационен труд на тема „Personal and enviornmental factors for achievement motivation / Личностни и социални фактори при мотивация за постижение“ за придобиване на образователна и научна степен "Доктор" по научна специалност 3.2. "Психология"

Докторант: Наталия Викторова Николова

Авторефератът е изготвен на български език, а дисертацията е представена на английски език. Докторантката има необходимите публикации, съгласно минималните национални изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Важността на мотивацията за постижение за житейски сфери като спорта, здравето, образованието, реализацията в професията, психологическото консултиране, обосновава избора на темата на дисертационния труд.

Литературният обзор представя теоретични концепции за същността на мотивацията за постижение и връзката ѝ с различни феномени – личностни характеристики и фактори на средата. Мотивацията за постижение се свързва с потребност от постижение, други потребности (например, потребности от автономия, компетентност, свързаност), мотив за постигане на успех и страх от успех, мотив за избягване на неуспех и страх от неуспех, поставени цели, възприемана компетентност и самоефективност, очаквания за успех, ценене на успех, атрибуции на причини за успех, чувство за собствено достойнство, емоции, свързани с преживявания на успех или провал, самоконтрол и др. Авторката на дисертационния труд предлага теоретични модели на два основни според нея компонента на мотивацията за постижение, които в текста на дисертацията са означени на английски език като мотивация за постигане на успех и мотивация за избягване на неуспех, а в автореферата са преведени на български език съответно като потребност от постижение и страх от неуспех. Това е необичайно решение, тъй като в научната литература обикновено се прави разлика между мотивация, мотив, потребност и емоционално преживяване. Всеки от двата компонента на мотивацията за постижение в предложените от докторантката техни теоретични модели

включва множество личностни фактори и фактори на околната среда. Интересно е решението на докторантката да включи удовлетвореността от живота към факторите на околната среда, вероятно така тя подчертава значението на факторите на околната среда за формиране на удовлетвореността от живота на индивида. Прецизираните предложени теоретични модели биха могли да се считат като част от научните приноси на дисертационния труд.

Във връзка с предложените теоретични модели са формулирани 4 хипотези, които са проверени в дисертационния труд чрез прилагане на множество въпросници, както адаптирани от други автори, така и такива, които се адаптират за български условия за целите на дисертационното изследване. Адаптацията от докторантката на множество въпросници за български условия (кратка версия на въпросника на Паспаланов и Щетински за потребност от постижение; кратка версия на въпросника за страх от неуспех на Конрой, Уилоу и Мецлер; скала за измерване на склонност за споделяне и сътрудничество, конструирана от Зиновиева и Николова за целите на дисертационния труд; въпросник за чувство за собствена ценност, основано на активност съревнование и успех, конструиран на база на комбиниране на два въпросника за чувство за собствена ценност; скала за самохаресване на Тафароди и Сван; съкратена версия на скалата за настойчивост на Константин, Холман и Хойбота; скала за Невротизъм на Донелан, Осуалд, Беърд и Лукас; скала за песимизъм на Норем; скала за поведенчески срам от въпросник на Андрюс, Киан и Вальнтайн; две субскали от въпросника за социална подкрепа на Пиърс, Фроун, Ръсел и Купър; въпросник за социално сравнение на Гибънс и Бънк) е сред научните приноси на дисертационния труд.

Докторантката предпочита да установява в нейното изследване също така психометрични характеристики и на методиките, които вече са прилагани и адаптирани за български условия, което позволява проверка на инкрементната им валидност при използване само на субскала от методика и при прилагането на методика в нова комбинация от различни измервателни инструменти.

Взаимовръзката между изследваните конструкти е установена чрез прилагане на корелационен и регресионен анализ, които позволяват проверка на предложения интегрален теоретичен модел на структурата на мотивацията за постижения, обособяващ два нейни основни аспекта, всеки от които включва личностни фактори и фактори на средата.

Необичайно е решението на докторантката да предложи три списъка с литературни източници, като в отделен списък са включени онлайн ресурси и в отделен списък са поместени ползвани книги.

В заключение, предвид несъмнените достойнства на дисертационния труд (обширни теоретични познания по темата на дисертационния труд, умения за обобщаване на взаимовръзки между множество теоретични конструкти, свързани с тематиката на дисертационния труд, предлагане на модел на мотивацията за постижения с нейни компоненти, демонстрирани умения за дизайн, организиране и провеждане на изследване, умения за обработване на резултати чрез прилагане на подходящи статистически методи) предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Наталия Викторова Николова образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.2. "Психология".

07.03.2022 г.

Изготвила становището:

Проф. д-р Станислава Стоянова

